

l'Institut de Recerca en Cultures Medievales (IRCVM), el debat va congreguar investigadores d'àmbits de recerca molt diferents: Núria Jornet, Marta Sancho, Mireia Comas, Meritxell Simó i Blanca Garí, la moderadora, totes de la Universitat de Barcelona. En un primer torn d'intervencions, les participants van presentar els projectes de recerca que lideren, tots centrats en la figura de la dona medieval, des de diferents àmbits temàtics: la poesia lírica, l'espiritualitat, l'envelliment; i disciplinàries: la filologia, l'arqueologia, la història.

A partir d'aquí, el debat va ramificar-se en temes diversos tot fent una especial atenció a la valoració de l'estat actual dels estudis sobre dones i edat mitjana. Es va parlar dels avenços que van suposar la renovació dels vells paradigmes epistemològics gràcies al feminisme i als estudis de gènere, així com dels matisos que hom podria fer a alguns plantejaments i dels reptes que encara tenim per davant.

La moderadora va cloure el debat tot sentenciant que «la història de les dones és la història», i apuntant a la necessitat de superar la visió de la història dividida per gèneres.

Abel VÁZQUEZ

Jornades Internacionals d'Estudi «La brasa d'una llengua»: Centenari Jordi Pere Cerdà (Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 3 i 4 de juny de 2021). — Després que la pandèmia impedis que es poguessin celebrar mesos abans, els dies 3 i 4 de juny de 2021 van tenir lloc presencialment les Jornades Internacionals d'Estudi «La brasa d'una llengua»: Centenari Jordi Pere Cerdà, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans (Barcelona). Aquest simposi tenia com a objectiu homenatjar Jordi Pere Cerdà (1920-2011), un dels poetes més importants de la Catalunya del Nord, però també un escriptor que va esmerçar bona part de la seva vida a difondre la llengua catalana a França, a preservar la tradició cultural de la seva terra i a conrear diferents gèneres literaris (teatre, conte, novel·la, autobiografia, articulisme, etc.). A cent anys del seu naixement, i a punt de commemorar el seu mort, aquestes jornades van voler deixar testimoni del valor de la tasca de l'home i l'escriptor, fer conèixer més bé tota la seva obra i difondre'n una mica més el llegat intel·lectual. La trobada d'estudi va ser impulsada per la Universitat Autònoma de Barcelona, i tant la Institució de les Lletres Catalanes com l'Institut d'Estudis Catalans van participar en l'organització. Fa justament vint anys que es va celebrar, a Osseja i Llivia, un col·loqui d'estudi de l'obra de Cerdà, amb les intervencions de professors, escriptors i amics, al qual va poder assistir el poeta. En aquesta ocasió, però, es va voler comptar amb destacats estudiosos de l'obra cerdaniana, però també amb especialistes d'un àmbit literari concret que l'autor nord-català havia conreat, així com amb joves investigadors que tot just començaven la seva carrera i que, per la seva recerca o pels seus interessos, podien aportar una mirada nova i diferent a la seva literatura. Les vint-i-quatre comunicacions que van integrar les jornades van anar a càrrec de ponents de vuit universitats d'arreu dels Països Catalans i quatre més de França, atès que pel fet de tractar-se d'un autor a cavall de dos països i de dos sistemes lingüístics demanava un coneixement més específic des de diversos àmbits d'estudi.

Aquest congrés es va estructurar en sis taules temàtiques, d'una durada aproximada de noranta minuts cadascuna (compostes generalment per quatre comunicacions i un col·loqui final breu), les quals aglutinaven alguns dels principals gèneres literaris o tasques culturals a què es va dedicar Cerdà al llarg de la seva vida: (1) Poesia i espai, (2) Tradició popular, (3) Narrativa, (4) Relacions literàries, (5) Teatre i (6) Llengua, traducció i memòria. Per bé que la poesia de Cerdà va tenir un marcat protagonisme (la lírica va ser el tema que va servir d'obertura de les jornades, i als seus versos van remetre diverses aportacions), també es va voler prestigiar aquella producció literària que no havia assolit tant reconeixement o potser restava menys estudiada, com ara les obres de tea-

tre, els contes o la novel·la *Passos estrets per terres altes* (1998): vuit van ser les comunicacions que d'una manera genèrica i també específica (centrant-se en l'estudi d'un relat o d'una posada en escena) es van ocupar de la narrativa i de les peces de l'*Obra teatral* (1980). Amb tot, però, també es va voler donar un espai a altres gèneres o a pràctiques culturals que fins ara no havien rebut cap atenció —fora d'escasses ressenyes, si n'hi havia—, però que ajudaven a configurar una dimensió nova de la seva escriptura: tres comunicacions es van ocupar de les reelaboracions de rondalles populars (aplegades a *La dona d'aigua de Lanós. Contalles de Cerdanya*, 1961-2001) i del cançoner tradicional aplegat sota el títol de *Cants populars de la Cerdanya i el Rosselló* (2016). Així mateix, els seus dos llibres de memòries —*Cant alt* (1988) i *Finestrals d'un capvespre* (2009)— van merèixer sengles estudis, així com els articles editats al butlletí *Sant Joan i Barres* i la tasca de traductor dels seus poemes (recollits sota el títol d'*Al vent del sud. Antologia bilingüe de poesia autotraduïda al francès*, 2021).

Altres aspectes, però, també van prendre protagonisme en aquestes jornades, com ara la seva faceta de traductor, les versions al francès que es van fer de les seves obres i, molt especialment, les relacions entre Cerdà i els escriptors i artistes de les tradicions més properes: l'estudi de l'espai transfronterer Espanya-França com un ric punt d'encontre entre escriptors catalans del dos estats, els lligams amb els poetes occitans, la influència de la literatura espanyola sobre els seus versos, el vincle amb els Jocs Florals de la Ginesta o les relacions amb els artistes nord-catalans i la seva tasca de crític d'art.

Aquestes jornades van constituir una aportació decisiva a l'estudi de tota l'obra de Jordi Pere Cerdà, al centre de la qual es troba la seva poesia, i van ajudar a explorar i prestigiar altres formes literàries, oblidades o poc valorades —per manca de coneixement o interès, o pel fet de concebre l'escriptor, exclusivament, com a poeta. Davant d'un auditori integrat per assistents que venien d'una banda i una altra dels Pirineus, professors i investigadors d'arreu dels Països Catalans i de França van voler tornar a mirar i explicar (fins i tot per primer cop) la tasca literària i cultural d'un ciutadà francès, Antoni Cayrol, que tenia el català com a llengua materna i que es va donar a conèixer literàriament com a Jordi Pere Cerdà. Tal com es va dir en la sessió inaugural, no només eren unes jornades dedicades a la figura intel·lectual de Cerdà, també havien estat motivades pel desig d'estrènyer més els lligams entre totes les terres de parla catalana, de manera que alhora era un homenatge de tots i totes als escriptors del Rosselló, però també un homenatge a la parla, la literatura i la cultura de tota la Catalunya del Nord.

Jordi JULIÀ
Universitat Autònoma de Barcelona

Maria Barbal rep el 53è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a Tremp (10 de juny de 2021). — El jurat del 53è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, format per Marc Artigau, Fina Birulés, Marta Buchaca, Judit Carrera, Martí Domínguez, Lluïsa Julià, Maria Rosa Lloret, Isidor Marí i Salvador Sunyer va decidir atorgar-lo a Maria Barbal i Farré per «haver creat, a través de la seva escriptura, un espai literari i una veu pròpia, per haver construït un univers que arrenca d'un compromís amb la realitat i per haver sabut conservar un públic lector que ha ultrapassat fronteres».

Barbal va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes al seu Tremp natal, a l'Espai Cultural la Lira del centre de la població. Com va destacar Marcel Mauri, vicepresident d'Òmnium Cultural, aquesta 53a edició ha estat la primera en tota la història que Òmnium ha lliurat el guardó lluny de Barcelona. La voluntat dels organitzadors és que d'ara en endavant el lliurament es faci itinerant pels Països Catalans al lloc d'origen del guardonat, o en un lloc significatiu de la seva biografia que esculli ell mateix. Maria Barbal, una escriptora que com molts dels seus personatges li-